

тяжко відрізнити від будь-якого візника», але володів прекрасно не тільки польською мовою і літературою, а й мав добрі знання з української літератури, що в польській гімназії було виймовним. Саме Рибінський передав Прицакові книжечку з польським перекладом «Слова о полку Ігоревім» пера Юліана Тувіма — перша зустріч майбутнього дослідника з пам'яткою.

Інтелектуальна субкультура Тернополя, особливо професорсько-студентська, вирізнялася в міському соціумі як свого роду перепустка до соціокультурного нонконформізму. Серед інтелігентів було значно більше виявів альтернативи, аніж поміж іншими міськими типами. Тут траплялися як типи «оригіналів», так і свідомих представників українолюбної течії, радикальна молодь із таємних самоосвітніх громад. Також до альтернативних течій слід віднести театральну, музичну і модерністську літературну богему. Так, на ґрунті народовства, через радикалізм, богемність і декаданс, виявлялася соціокультурна альтернатива в житті провінційного адміністративного центру південно-західної Галичини початку ХХ століття.

Андрій Романчук (Тернопіль)
КУЛЬТУРНИЦЬКА ПРАЦЯ ТИТА РЕВАКОВИЧА В
ПРОСВІТНИЦЬКОМУ РУСІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ (ДРУГА
ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)

Аналіз культурно-просвітницької діяльності Тита Реваковича є важливим напрямком сучасних гуманітарних студій, оскільки дозволяє ґрунтовніше осмислити його внесок у формування національної свідомості, збереження та популяризацію української культури в Східній Галичині. Життєвий шлях цієї постаті відображає складні соціокультурні процеси другої половини ХІХ – початку ХХ ст., які були тісно пов'язані з функціонуванням народовецького руху, діяльністю «Просвіти» та НТШ. Водночас у сучасному науковому дискурсі наголошується на потребі популяризації імені Т. Реваковича як символу культурного поступу та виразника української ідентичності.

Т. Ревакович народився 1846 р. у селі Кропивник на Дрогобиччині. Середню освіту здобув у Дрогобицькій гімназії. Впродовж 1887–1898 рр. працював юристом у Підбужі, а пізніше обіймав посаду судді. Водночас його ім'я стало відомим і як адвоката, що поєднував професійну діяльність із громадською та культурною активністю. Включення Т. Реваковича у політичне та культурне життя Східної Галичини простежується від 1860-х рр. і тривало аж до початку Першої світової війни.

Він належав до кола провідних культурних діячів свого часу: був одним із засновників НТШ, почесним членом і правничим дорадником «Просвіти» у Львові, а з 1914 р. очолив її місцеву філію. Активно долучався до діяльності українських товариств – «Руської Бесіди», «Руської громади», «Товариства опіки для емігрантів імені св. Рафаїла», яке опікувалося переселенцями зі Східної Галичини до Бразилії. У 1888 р. став співредактором часопису «Зоря», що дало йому змогу впливати на громадську думку та розвивати публіцистичний дискурс.

Особливу увагу слід звернути на контакти Т. Реваковича з провідними діячами української культури. Саме завдяки його ініціативі на Дрогобиччину приїздив О. Кониський, автор духовного гімну «Молитва за Україну». У своїх спогадах Т. Ревакович залишив відомості про М. Устияновича та Ф. Заревича, активно листувався з О. Кониським. Відомі й його зв'язки з І. Франком, які насамперед були пов'язані з редакційною роботою у «Зорі».

Культурно-просвітницька діяльність Т. Реваковича відбувалася в умовах гострої ідейної полеміки між народовцями та москвофілами. Він послідовно підтримував український національний рух, виступаючи проти спроб денаціоналізації. Його критика «язичія», поширеного у москвофільському середовищі, була спрямована на утвердження живої української мови як основи національної ідентичності.

Вагомим напрямком його роботи була участь у формуванні правничої науки та термінології. Т. Ревакович співпрацював із К. Левицьким під час укладання «Німецько-українського правничого словника» (1893), що став важливим кроком у розвитку української юридичної термінології та правничої культури загалом.

Його діяльність відбувалася в контексті численних викликів, зумовлених польсько-українськими протистояннями, тиском австрійської адміністрації та внутрішніми суперечностями в народовецькому середовищі. Спогади О. Барвінського, М. Рагоманова й інших сучасників засвідчують, що суспільне життя кінця XIX ст. характеризувалося браком політичної єдності та складнощами в церковному середовищі, що значно ускладнювало розвиток українського руху.

Разом зі своїм найближчим оточенням Т. Ревакович відіграв важливу роль у консолідації національно свідомої інтелігенції, сприяв розбудові мережі «Просвіти», організації освітніх і культурних осередків на місцях. Його авторитет і зв'язки сприяли активізації громадського життя у Волосянці та Кропивнику, де діяли читальні, школи й формувалися національно зорієнтовані громади.

Таким чином, Т. Ревакович є однією з ключових постатей українського культурно-просвітницького руху другої половини XIX – початку XX ст. Його багатогранна діяльність поєднувала правничу практику, громадську роботу та участь у культурних ініціативах. Він виступав посередником між інтелігенцією, духовенством та еміграційними організаціями, сприяючи формуванню української національної ідеї. Завдяки його зусиллям розвивалася правнича термінологія, збагачувалося культурне життя Східної Галичини, закладалися підвалини для національної консолідації. Постать Т. Реваковича потребує подальшого ґрунтовного вивчення, адже вона яскраво демонструє взаємозв'язок професійної діяльності, громадського служіння та культурної місії в добу національного відродження.

Святослав Гандзюк (Тернопіль)

ІДЕЯ СОБОРНОСТІ В ПОЛІТИЧНІЙ ДУМЦІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ.

Сьогодні, в умовах російсько-української війни, Україна знову веде збройну боротьбу за свою соборність і територіальну цілісність. Те, що понад століття тому сформульовано галицькими та наддніпрянськими мислителями як національний ідеал, у сьогоднішніх реаліях відстоюється ціною життів. Політичні процеси, які відбувались у Східній Галичині на зламі XIX–XX століть, відіграли важливу роль для української історії, оскільки цей регіон став надійним плацдармом, де ідея національної єдності та Соборності пройшла складний шлях: від культурно-етнографічного романтизму до чіткої політичної доктрини, що лягла в основу змагань за незалежність України. Дослідження історичних витоків цієї ідеї, її поступового і складного формування, дає нам ключ до розуміння глибинних джерел сучасної української стійкості.